ఆధునీకరణ దిశలో బలిపీఠాలు

సిరిసిల్ల, దుబ్బాక..

■ కె. బాలగోపాల్

దుబ్బాకలో రెండు సంవత్సరాలుగా ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్న చేనేత కార్మికులు, చిన్న ఉత్పత్తిదారులని వివరించి చెప్పనవసరం లేదు. సిరిసిల్లలో ఆత్మహత్య చేసుకున్న మరమగ్గాల కార్మికులు పెద్ద మాస్టర్ వీవర్ల దగ్గర పనిచేసిన వారు కారు. తమ కంటే కొంచెం మాత్రమే బాగున్న చిన్న ఉత్పత్తిదారుల దగ్గర పనిచేసిన వారు. రెండు జతల మగ్గాలు, లేక నాలుగు జతల మగ్గాలు పెట్టుకొని ఒకరిని లేక ఇద్దరిని కూలీకి నియమించుకున్న చిన్న యజమానులే సిరిసిల్ల పవర్‌లూం రంగంలో మెజారిటీ. ఆత్మహత్యలు చేసుకున్న వారంతా ఇటువంటి యాజమాన్యం దగ్గర పనిచేసిన కార్మికులే.

మూడేళ్ళ కింద ఆత్మహత్యలు చేసుకున్న రైతులు కూడా వ్యాపార పంటలు పండించిన చిన్న ఉత్పత్తిదారులే. ఒకటి నుండి అయిదు ఎకరాల భూమిగలవారే. పెట్టుబడిదారీ మార్కెట్‌లో చిన్న ఉత్పత్తిదారులకు సమస్యలు ఎక్కువ ఉంటాయా అంటే ఏమోగానీ వాటిని తట్టుకొని బయటపడే సామర్థ్యం మాత్రం తక్కువ ఉంటుంది.

జొన్నలు పండించే రైతులు వర్షాభావం వల్లగానీ వేరే ఏ కారణంగానయినాగానీ పంట కోల్పోతే తమ శ్రమ మాత్రమే పోగొట్టుకుంటారు. పత్తి పండించే రైతులు పెట్టుబడి కూడా పోగొట్టుకుంటారు. పెద్ద రైతులయితే రెండేళ్ళు పెట్టుబడి పోగొట్టుకున్నా మూడవ సంవత్సరం పరిస్థితులు బాగుంటే ఆ నష్టాన్నంతా పూడ్చి ఇంకా మిగుల్చుకోగలరు. వ్యవసాయంతో బాటు వారికి వ్యాపారం కూడా ఉంటే వ్యవసాయంలో నష్టపోయిన కరువు కాలంలో వ్యాపారంలో లాభాలు పొందగలరు. చిన్న రైతులు రెండు సంవత్సరాలు వరుసగా పెట్టుబడి పోగొట్టుకుంటే ఆ తరువాత కోలుకోవడం చాలా కష్టం. మూడవ సంవత్సరం కాలం బాగున్నా దానివల్ల పూర్తి ప్రయోజనం పొందజాలరు. అప్పు పెరుగుతుందే తప్ప తగ్గదు. ఏదో ఒకరోజు ఒక పెద్ద ఖర్చు వచ్చి మీదపడిన నాడు - ఒక బిడ్డ పెళ్ళి, ఒక ఆపరేషన్, ఒక కొడుకు కాలేజీ ఫీజు - దానిని భరించలేక, భరించలేమన్న అవమానానికి తట్టుకోలేక జీవితానికి ముగింపు పలుకుదామన్న ఆలోచన రావడం అసహజమేమీ కాదు.

నేత రంగాన్ని కూడా దీనితో పోల్చి చెప్పుకోవచ్చు. 'ప్రపంచీకరణ' విధానాల తొలిమెట్టు అయిన 1991 బడ్జెట్‌తో దేశంలో నుండి పత్తి, నూలు ఎగుమతి కాసాగాయి. దేశం లోపల నూలు ధర పెరగడం మొదలయింది. రంగుల ధరలు కూడా పెరిగాయి. అప్పటినుండే నేత రంగంలో సంక్షోభం తీవ్రరూపం తీసుకుంది. పెట్టుబడులు పెరిగాయి. తయారుచేసే వస్త్రాల ధర దానికి తగినట్టుగా పెరగకపోగా అసలే పెరగని సందర్భాలే ఎక్కువ కాబట్టి నేతరంగం ఈ పెరుగుదలకు తట్టుకోలేక విలవిలలాడింది. ప్రభుత్వం తన అండను ఉపసంహరించుకోవడంతో అది ఆకలి చావులకూ, ఆత్మ హత్యలకూ దారి తీసింది. 'అందుకే మిమ్మల్ని కూపస్థ మండూ కాలంటున్నాం' అని ప్రపంచీకరణ మద్దతుదారులు అంటారు. రాష్ట్ర చేనేత, జవుళి కమీషనర్ శ్రీలక్ష్మిగారు మొన్న సిరిసిల్లలో ఆ మాటే అన్నారు. వారి కోపానికి కారణం లేకపోలేదు. ఎగుమతి, దిగుమతులకు ద్వారాలు మనం మాత్రమే తెరవలేదు. ప్రపంచదేశాలన్నీ తెరిచాయి. ప్రత్యేకించి మన నేతరంగం ఉత్పత్తి చేసే వస్త్రాలను విదేశాలలో విక్రయించి ఎక్కువ లాభాలు సంపాదించుకునే అవకాశం ఇప్పుడు పెరిగింది. తాతతండ్రుల నాడు ఉత్పత్తి చేసిన బట్టనే ఇప్పుడు కూడా నేస్తూ 'నూలు ధరలు పెరిగాయి గానీ నా మగ్గం మీద తయారయ్యే బట్ట ధర పెరగలేదు.' అన్ని ప్రభుత్వాన్ని తిట్టుకోవడంలో అర్థం లేదు.

ఇది నిజమేగానీ దీని భావమేమిటి? ఎవరయితే ఎప్పటికప్పుడు అంతర్జాతీయ మార్కెట్ గురించి సమాచారం సేకరించి అక్కడి డిమాండ్‌ను బట్టి తమ ప్రస్తుత ఉత్పత్తులను నిల్వ ఉంచుకోవడం, మార్చుకోవడం, ఒకచోట అమ్ముడుపోకపోతే మరొక చోటికి బదలాయించడం -ఇవన్నీ చేయగలరో వారు ప్రపంచీకరణకు తట్టుకొని

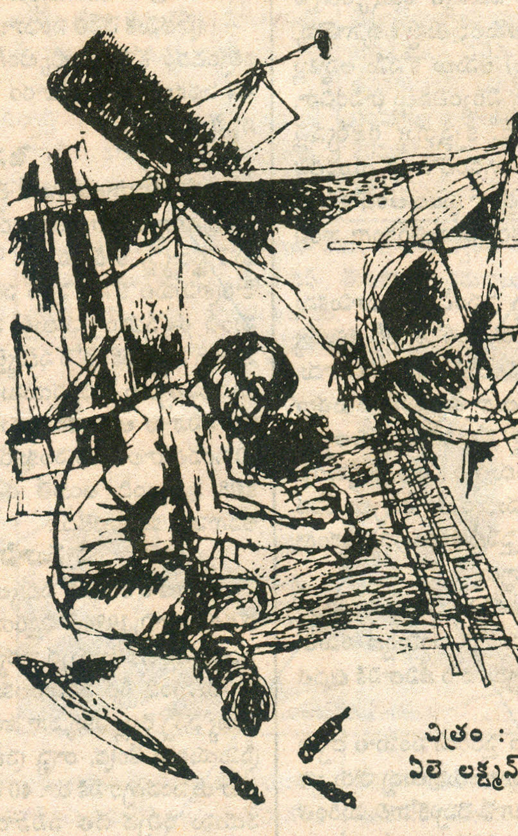

చిత్రం : ఏలె లక్ష్మణ్

మూడేళ్ళ కింద వరంగల్ జిల్లాలో జరిగిన రైతుల ఆత్మహత్యలకూ ఇప్పుడు కొంతకాలంగా వార్తలకెక్కుతున్న నేత కార్మికుల ఆత్మహత్యలకూ ఒక ముఖ్యమైన విషయంలో సారూప్యత ఉంది. చిన్న ఉత్పత్తి దారులను, పెట్టుబడిదారీ మార్కెట్ పడేసి అందులోని సంక్షోభాలకు తట్టుకోవటానికి కావలసిన బలమేదీ వారికి కల్పించక పోతే వారిని సమస్యల సుడిగుండంలోకి నెట్టేయడమే జరుగుతుంది. అది అనివార్యంగా ఆత్మహత్య లకే దారితీయవక్కరలేదు గానీ ఆ సుడిగుండంలో చిక్కుకున్న వారు ఆత్మహత్యనే పరిష్కారంగా ఎంచు కుంటే ఆశ్చర్యపోవలసిన పనిలేదు.

లాభాలు పొందగలరని దీని భావం. దీనికి కావలసింది కేవలం 'బావిలోని కప్ప' వైఖరిని విడనాడడం కాదు. ఆ మాటకొస్తే తమకు సరయిన సలహాలు ఇచ్చే మార్కెటింగ్ వ్యవస్థ ఉన్నట్టయితే ఏ రకమైన వస్త్రాలయినా నేయగలమన్న విశ్వాసాన్ని సిరిసిల్ల పవర్‌లూం కార్మికులూ దుబ్బాక చేనేత కార్మికులు కూడా వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

మార్కెటింగ్ వ్యవస్థే కాదు, ఆటు పోట్లకు తట్టుకునే పెట్టుబడి దన్ను కూడా కావాలి. కొన్ని విషయాలలో మనది పెద్ద దేశమే కావచ్చునుగానీ అంతర్జాతీయ విపణిలో మనది చీమలాంటి, దోమలాంటి అతి చిన్న దేశం. ఆ విపణిలోని ఆటు పోట్లను మనం స్వీకరించి తట్టుకోవలసిందే గానీ వాటిని ఎదుర్కొని వాటి గతిని మనం మార్చలేము. మూడు నాలుగేళ్లు వరుసగా అది మనకు అననుకూలంగా ఉన్నా దానికి తట్టుకొని పరిస్థితులు అనుకూలంగా మారినప్పుడు ఆ ఊపును అందుకోగల స్తోమత ఉన్న వారే ప్రపంచీకరణ వల్ల ప్రయోజనం పొందగలరు. ప్రపంచీకరణ వల్ల దేశంలో ఎవ్వరికీ ప్రయోజనం లేదని ఎవ్వరూ అనడం లేదు. చెప్పుకోదగ్గ మోతాదులో పెట్టుబడి దన్ను, ఇతర మార్కెటింగ్ హంగులూ ఉన్న వారికే దానివల్ల ప్రయోజనం ఉండగలదు.

ఆ బలం లేని వారిని చిన్న ఉత్పత్తి దారులు అంటున్నాం. అయితే భారతదేశంలోఅదొక ఆర్థిక వర్గం మాత్రమే కాదు. చేనేత కార్మికులు, మరమగ్గాలపైన కూలిచేసేవారు ప్రధానంగా పద్మశాలీలు. మూడేళ్ల కింద ఆత్మహత్యలు చేసుకున్న రైతులలో అత్యధికులు ఎస్.సి., బి.సి. కులాలకు చెందిన సన్నకారు వ్యవసాయ దారులు. కులమూ, ఆస్తి ఒకటే కాకపోయినా మొత్తంమీద కుల సంబంధమైన హోదా పెరిగేకొద్దీ నగటున ఆస్తి కూడా ఎక్కువ ఉంటుందనేది దీనికొక కారణం కాగా పెట్టుబడిదారీ మార్కెట్ సంక్షోభాన్ని తట్టుకోవడానికి కావలసిన సామాజిక, ఆర్థిక బలం కూడా కులంతో సన్నిహితంగా ముడిపడి ఉంటుంది.

సహకార రంగం ఈ ఖాళీని పూరించడం కోసమే ఒకనాడు ఉనికిలోకి వచ్చింది. చేనేత సహకార సంఘాలు ఊరూరా ఏర్పడ్డాయి. వాటికి జిల్లా సహకార కేంద్ర బ్యాంకు అప్పులిస్తుంది. అవి నూలుకొని తమ సభ్యులకు ఇచ్చి మార్కెట్ స్వభావాన్ని అనుసరించి ఏ బట్ట నేయాలో వారికి సూచించి వారు నేసిన బట్టను కొనుగోలు చేసి అమ్మకాన్ని చేపడతాయి. ఈ గ్రామస్థాయి సహకార సంఘాల గొడుగు సంఘాలు, ఆప్కో వంటివి, మార్కెటింగ్‌కు సంబంధించిన పటిష్టమైన వ్యవస్థను రూపొందించడం కోసం ఉనికిలోకి వచ్చాయి.

ఒకప్పటికంటే నిజానికి ఈ ప్రపంచీకరణ దశలో సహకారవ్యవస్థ అవసరం చాలా వుంది. ఒంటరిగా తట్టుకోలేని పెట్టుబడిదారీ మార్కెట్ ఆటుపోట్లను వాటి సహాయంతో చిన్న ఉత్పత్తిదారులు కొంతమేరకయినా తట్టుకోగలరు. కానీ ప్రపంచీకరణ వచ్చేనాటికి నేత సహకార సంఘాలు కుప్పకూలి పోయాయి. మొత్తంగానే 'సహకార ఉద్యమం' అనుకున్న లక్ష్యాలలో ఒక చిన్న భాగం మాత్రమే సాధించగలిగిందని చెప్పవచ్చును. అయితే అందులోనూ మరీ ఘోరంగా విఫలమయింది చేనేత సహకార ఉద్యమం. గీత కార్మికుల సహకార సంఘాలు, బెస్తవారి సహకార సంఘాలు కొన్ని చోట్లనయినా కొంత సమర్థంగా పనిచేశాయి గానీ చేనేత సహకార సంఘాలు సంపూర్ణంగా మునిగాయి. ఇది నిజానికి కొంత ఆశ్చర్యం కలిగించే విషయమే. ఎందుకంటే గౌండ్ల (ఈడిగ) కులస్తులకన్నా బెస్తవారికన్నా, పద్మశాలీలలో చదువుకున్నవారి సంఖ్య ఎక్కువ. వెనుకబడిన కులాలలో పై భాగాన ఉన్నది నేతపని వారు. అయినప్పటికీ రాజకీయ నాయకులూ కులం పెద్దలూ అధికార గణమూ కలిసి నేత సహకార సంఘాలను నిండుగా ముంచారు. నేతపనివారు బయటి ప్రపంచంతో సంబంధం లేకుండా ఎవరి ఇంట్లో వారు వృత్తే కుటుంబ జీవితంగా బతకడం వల్ల వచ్చిన 'అమాయకత్వం' వారిని అశక్తులు చేసిందనుకోవాలేమో.

ఎవ్వరి సలహాలూ, ఆదేశాలూ లేకుండా తమ స్వంత చొరవతోనే సిరిసిల్ల నేత కార్మికులు 35 ఏళ్ళ కింద రిస్క్ తీసుకొని మరమగ్గాలు తెచ్చుకొని తమ వృత్తిని తాము ఆధునీకరించుకున్నారు.

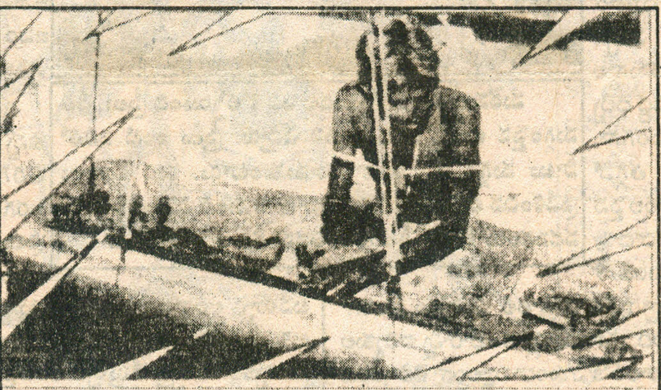

ప్రపంచీకరణ మార్గం చేపట్టిన పాలకులు నేత కార్మికుల మేలు కోరినట్లయితే ఛిద్రమైన సహకార వ్యవస్థను పూర్తి స్థాయిలో పునరుద్ధరించడం ఒక ముఖ్య కర్తవ్యంగా పెట్టుకొని ఉండవలసింది. కానీ ఉత్పత్తిదారులందరినీ ఆధునీకరించుకొమ్మని ఉడాయించడమే తప్ప దానికి ఏ రకమైన ఆలంబన అవసరం అని ఆలోచించడం తమ బాధ్యత కాదనుకుంటున్న మన పాలకులు ఈ విషయం మీద ఎంత మాత్రం దృష్టి పెట్టడం లేదు. అయితే కరెంటు షాక్ తగిలితే అసంకల్పితంగా చెయ్యి వెనక్కి లాక్కున్నట్టు 'చేనేత కార్మికుల ఆత్మహత్యలు' అంటూ పత్రికలలో వార్తలు రాగానే 'ఆప్కో బకాయిలు త్వరలో చెల్లించేస్తాం'అని ప్రకటిస్తున్నారు. చెల్లించవలసిందే కానీ అది ఇప్పటికింకా బతికి ఉన్న చేనేత సహకార సంఘాలకూ వాటి సభ్యులకూ మాత్రమే ఉపకరిస్తుంది. ఎప్పుడో చచ్చిపోయి ఏ బకాయిలూ లేని చేనేత సహకార సంఘాలు చాలా ఉన్నాయి. దుబ్బాక దీనికొక ఉదాహరణ. గడిచిన రెండేళ్లలో 20మందికి పైగా చేనేత కార్మికులు ఆత్మహత్య చేసుకున్న దుబ్బాకలో ఒకనాడు 2447మంది సభ్యులున్న సహకార సంఘం 1991లోనే మరణశయ్య పైకి ఎక్కింది. 1993లో కొన్ని రోజులు పనిచేసి మళ్లీ శాశ్వతంగా ప్రాణాలు విడిచింది. ఆ సంఘానికి ఆప్కో నుండి రావలసిన బకాయిలు లేవు. ఆప్కో బకాయిలు మొత్తం తీర్చేసినా ఆ సంఘానికి జరగగల మేలు లేదు. అయినప్పటికీ దుబ్బాక ఆత్మహత్యల గురించి పత్రికలలో వార్తలు రాగానే దానికి పరిష్కారం చూపిస్తున్నట్టు 'ఆప్కో బకాయిలు మొత్తం త్వరలో చెల్లించేస్తాం' అని ముఖ్యమంత్రి బొత్తిగా అసందర్భంగా ప్రకటించడమూ జరిగింది. ఆయన ఏదో పరిష్కారం చూపించారని దిపత్రికల పాఠకులు నమ్మడమూ జరిగింది.

అసందర్భమైన ఆ హామీని పక్కన పెడితే దుబ్బాక చేనేత కార్మికులకు ప్రభుత్వం చెప్పేది ఏముంది? 'ఆధునీకరించుకోండి' అన్న ఆదేశం ఒక్కటే. అంటే ఏం చేయాలి? చేనేత మగ్గాల స్థానంలో మరమగ్గాలు తెచ్చి పెట్టుకోవాలా? ఆధునీకరణకు వేరే అర్థం ఏముంది? కానీ దాని అర్థం దుబ్బాక సిరిసిల్లగా మారాలనే కదా? స్వంత మగ్గాలున్న చేనేత కార్మికులుగా చావకుండా మరమగ్గాల యాజమాన్యాల దగ్గర కూలి చేసుకునే కార్మికులుగా వారిని చావమనే కదా?

ఎవ్వరి సలహాలూ, ఆదేశాలూ లేకుండా తమ స్వంత చొరవతోనే సిరిసిల్ల నేత కార్మికులు 35 ఏళ్ళ కింద రిస్క్ తీసుకొని మరమగ్గాలు తెచ్చుకొని తమ వృత్తిని తాము ఆధునీకరించుకున్నారు. ఒకప్పుడు 8వేల చేతి మగ్గాలున్న చోట కాలక్రమంలో 12వేల మరమగ్గాలు తయారయ్యాయి. (ఇప్పుడందులో 4వేలు మూతపడిపోయాయి). పని వెతుక్కుంటూ బొంబాయి సమీపంలోని భీవాండికి వలసపోయిన సిరిసిల్ల చేనేత కార్మికులు అక్కడ మరమగ్గాలు చూసారు. వాటిమీద బట్ట చవగ్గా తయారవుతుందని గ్రహించారు. కొంచెం పెట్టుబడి సమీకరించగలిగిన వారు ధైర్యం చేసి మరమగ్గాలు కొని సిరిసిల్లకు తెచ్చారు. ఈ మరమగ్గాల పోటీకి తట్టుకోలేక వృత్తి కోల్పోయిన చేనేత కార్మికులు అదే మరమగ్గాలపైన కూలీలుగా మారారు. లేదా భివాండీకి సూరత్‌కు పోయి పవర్‌లూం కార్మికులుగా స్థిరపడ్డారు.

2

యంత్రాలు ప్రవేశించిన చోట తక్కువ సమయంలో తక్కువ మానవ శ్రమతో ఎక్కువ ఉత్పత్తి జరుగుతుంది కాబట్టి దానికి తరచుగా రెండు పర్యవసానాలుంటాయి. ఉత్పత్తి అయిన వస్తువు ధర పడిపోతుంది కాబట్టి అదే వస్తువును చేతితో తయారుచేసేవారు వృత్తి నుండి బయటికి నెట్టబడతారు. రెండు యంత్రీకరణతో పాటు ఉత్పత్తి పరిమాణం చాలా పెరిగితే తప్ప ఆ విధంగా నిరుద్యోగులయిన వారందరికీ యంత్రాలతో నడిచే ఉత్పత్తి రంగంలో ఉపాధి దొరకదు.

మరమగ్గాల రాకతో మొదట పని కోల్పోయింది స్త్రీలు. చేతి మగ్గంపైన ఇంట్లో అందరూ పని చేస్తారు. స్త్రీలు ఇంటి పనితో పాటు మగ్గం పని కూడా చూసుకుంటారు. మర మగ్గాలు ప్రవేశించిన తరువాత ఒకే మనిషి నాలుగు నుండి ఎనిమిది మగ్గాలు నడపగలరు కాబట్టి స్త్రీల శ్రమ అనవసరం అయిపోయింది. అయితే వెంటనే కాకపోయినా కొంత కాలానికి కరీంనగర్ జిల్లాలో వ్యాపించిన బీడీ పరిశ్రమ స్త్రీలందరినీ తనలో ఇముడ్చుకుంది. నిరుద్యోగులైన మగవాళ్ళు భివాండీకీ, సూరత్‌కూ పోయి పవర్‌లూం రంగంలో కార్మికులుగా పని సంపాదించుకున్నారు. మొత్తం మీద నేత కుటుంబాల ఆదాయాలు పెరిగాయి. అంటే మొదటి దశ ఆధునీకరణ సిరిసిల్లలో విధ్వంసక రూపం తీసుకోలేదు. ఆర్థికంగా వర్ధిల్లిందని కూడా చెప్పుకోవచ్చు. కానీ 1991 తరువాత పెరిగిన నూలు ధరలు ఆ అభివృద్ధికి బ్రేక్ వేసాయి. ఆ ధరల పెరుగుదల సరళీకరణలో భాగంగా మొదలైన పత్తి, నూలు ఎగుమతుల ఫలితమని చూశాం. కిందటి సంవత్సరం అమలులోకి వచ్చిన విద్యుత్ సంస్కరణల ఫలితంగా మరమగ్గాల కరెంటు బిల్లు రెండు రెట్లు కావడం పెద్ద దెబ్బే అయింది. ఈ విధంగా ఖర్చు పెరగగా, ఆదాయం మాత్రం పెరగకపోగా తగ్గిపో సాగింది. దీనికి తోడు పవర్ లూంలపైన ఎక్సైజ్ పన్ను కిందటి సంవత్సరం దాదాపు రెండు రెట్లయింది. (5.5 శాతం నుండి 9 శాతానికి పెరిగింది). అమ్మకపు పన్ను ఇతర రాష్ట్రాలలో 2 శాతం ఉండగా మన దగ్గర రెండేళ్లగా 4 శాతం అయింది. యాజమాన్లు ఈ భారాన్ని కార్మికుల పైకి వీలయిన మేరకు నెట్టివేశారు. వివరాలలోకి పోకుండా స్థూలంగా చెప్పాలంటే కూలి రేటు 20 నుండి 30శాతం (నిజవేతనం కాదు, రొక్కపు వేతనమే!) పడిపోయింది. ఘోరంగా పడిపోయిన ఈ జీవన ప్రమాణం ఆత్మహత్యలకు దారి తీసింది. సిరిసిల్ల దుస్థితి ఈ విధంగా ఉండగా దుబ్బాకను సిరిసిల్ల కమ్మమంటుంది మన ప్రభుత్వం. మరి సిరిసిల్లకు వారిచ్చే సలహా ఏమిటి? ఆధునీకరణ దిశలో మరొక పెద్దమెట్టు ముందుకు పొమ్మని కేంద్ర జౌళి శాఖామాత్యులు ధనుంజయ్ కుమార్ గారు సిరిసిల్లలో నేత కార్మికులనూ, యాజమాన్యంనూ ఉద్దేశించి ప్రసంగిస్తూ అన్నారు. ఏమిటీ ముందడుగు? ఒక కార్మికుడు నాలుగు నుండి (కష్టం మీద) ఎనిమిది మగ్గాలు నడిపే పాతరకం మరమగ్గాల స్థానంలో ఒక కార్మికుడు 40నుండి 50లూంలు నడిపే జెట్ లూంలు తెచ్చి పెట్టుకోవడం. వీటి కొనుగోలుకు చాలా పెట్టుబడి కావాలి. పైగా వాటిపైన ఉత్పత్తి భారీ ఎత్తున నిర్వహిస్తే తప్ప ఆ ఖర్చు గిట్టుబాటు కాదు కాబట్టి వర్కింగ్ కాపిటల్ కూడా చాలా కావాలి. అయితే అసలే వస్త్రాల ధర పెరగడం లేదని ఆందోళన చెందుతున్న ఈ దశలో ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ నియమాల పుణ్యాన తూర్పు ఆసియా నుండి చవకగా వస్త్రాలు దిగుమతి అయ్యేటట్టయితే జెట్‌లూంలు ఆదిలోనే మూతపడే ప్రమాదం ఉంది. అందువల్ల ఏ రకంగా చూసినా ఈ రోజు సంక్షోభాన్ని ఎదుర్కొంటున్న చిన్న పవర్‌లూం యాజమానులకిది ఆచరణ యోగ్యమైన పరిష్కారం కాదు.

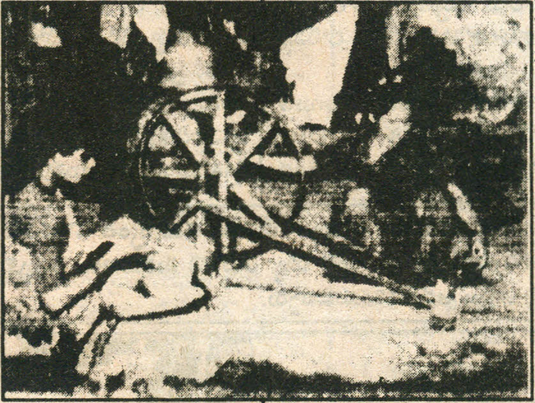

మరమగ్గాల రాకతో మొదట పని కోల్పోయింది స్త్రీలు. చేతి మగ్గంపైన ఇంట్లో అందరూ పని చేస్తారు. స్త్రీలు ఇంటి పనితో పాటు మగ్గం పని కూడా చూసుకుంటారు. మర మగ్గాలు ప్రవేశించిన తరువాత ఒకే మనిషి నాలుగు నుండి ఎనిమిది మగ్గాలు నడపగలరు కాబట్టి స్త్రీల శ్రమ అనవసరం అయిపోయింది.

ఒకవేళ జెట్‌లూంలు సిరిసిల్లకు వస్తే నేత కార్మికులలో నిరుద్యోగం ఇంకా పెరుగుతుంది తప్ప తగ్గదు. తొలిదశ ఆధునీకరణలో ఉపాధి కోల్పోయిన వారిని భివాండీ, బీడీ ఆదుకున్నాయి. ఇప్పుడు భివాండీ నుండి తిరుగు వలస మొదలయింది కాబట్టి అక్కడ కొత్తగా ఉపాధి దొరకబోయేది లేదు. బీడీ మాటకొస్తే ఆ పరిశ్రమలో అదనంగా పనులు పుట్టడం లేదు, పుట్టినా స్త్రీల చేత చవకగా పనిచేయించుకోవడానికి అలవాటు పడిన బీడీ యజమానులు మగవాళ్లకక్కడ పని ఇవ్వబోరు.

ఒక ఆధునిక తారకమంత్రం లాగా ఆధునీకరణ జపం చేయడం మానేసి నిర్దిష్టమైన పరిష్కారాలు వెతకడం సాధ్యం కాదా? ఎక్సైజ్ పన్ను తగ్గించమని, అమ్మకపు పన్ను పొరుగు రాష్ట్రాల స్థాయికి దించమనీ కరెంటు ఛార్జీలు తగ్గించమనీ నూలు ఎగుమతులను నిషేధించి ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ ఆగ్రహానికి గురి కావడం అసాధ్యమైతే కనీసం చేనేత రంగానికీ, సంక్షోభంలో ఉన్న మర మగ్గాలకూ, సబ్సిడీపైన నూలు సరఫరా చేయమనీ, సిరిసిల్ల మరమగ్గాలలో సగభాగం ఉత్పత్తి చేసే 20 కౌంట్ల ముతకబట్టను ప్రభుత్వం కొనుగోలు చేసి ఆస్పత్రులు, జైళ్ళు, హాస్టళ్లలో వాడాలనీ, మిగిలిన సగం మరమగ్గాల పైన నేసే పాలియెస్టర్ బట్ట అమ్మకానికి ఆప్కో సహకారం అందించాలనీ, మరమగ్గాల యాజమాన్యాలకు, కార్మికులకు చవక రుణాలు ఇవ్వాలని, ఇత్యాది డిమాండ్లు సిరిసిల్ల పవర్‌లూం యజమానులూ, కార్మికులూ పెడుతున్నారు. వీటిలో దేనికీ జవాబు చెప్పకుండా ఆధునీకరణ మంత్ర జపం చేసుకుంటూ పోయే పాలకులను ఏమనాలి?

దుబ్బాక విషయానికొస్తే, మృతప్రాయంగా ఉన్న ఆ ఊరి చేనేత సహకార సంఘానికి తిరిగి ప్రాణం పోయడం మొదట జరగవలసిన పని. కానీ దాని గురించి మన ప్రభుత్వ విధాన నిర్ణేతలెవ్వరూ మాట్లాడడం లేదు. దుబ్బాక చేనేత కార్మికులు ముతక టవళ్ళూ, లంగాలూ ఉత్పత్తి చేస్తున్నట్లు భావిస్తూ మార్కెట్‌కు తగినట్టు ఆకర్షణీయమైన ఉత్పత్తులు చేపట్టండి అని వారికి హితవు చెప్తున్నారు. నిజానికి దుబ్బాకలో ఉత్పత్తి చేస్తున్నది అందమైన డిజైన్లున్న పల్చటి చీరలు. అయితే అవి ఇప్పుడు అమ్ముడుపోవటం లేదు. దానికి ఒక కారణం, అదే డిజైను ప్రింట్ చేసిన పవర్‌లూం ఉత్పత్తులు మార్కెట్‌లోకి రావడం అని దుబ్బాక నేత కార్మికులు అంటున్నారు. మరి ప్రభుత్వం ఆశిస్తున్నట్టు రేపు పవర్‌లూంలన్నీ జెట్‌లూంలుగా మారి మరింత చవకగా బట్ట తయారయితేను, ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ చలవ వల్ల తూర్పు ఆసియా నుండి ఇంకా చవకగా ఇంకా అందమయిన ప్రింట్‌లున్న చీరలు ఎగుమతి అయితేనూ దుబ్బాక ఏమవుతుంది?

అయితే దుబ్బాకకు అంటే చేనేత రంగానికి పరిష్కారం మన వాళ్ళెప్పుడో ఆలోచించి పెట్టారు. ఏ ఆలంబన లేకుండా స్వంతగా మార్కెట్‌లో (ప్రధానంగా ఎగుమతి మార్కెట్‌లోనూ, ధనిక వర్గాల మార్కెట్‌లోనూ) నిలదొక్కుకోగల అత్యంత నాణ్యమైన ఉత్పత్తికి మాత్రమే చేనేత ఉత్పత్తులను పవర్‌లూంల పోటీ నుండి కాపాడడానికి రిజర్వేషన్లు, సబ్సిడీలు ఇంక మీదట ఇచ్చేది లేదు. ఆ చేనేత పవర్‌లూంగా మారి ఆ పైన జెట్‌లూంగా మారి ఇంకా ఏయే మార్పులొస్తే అన్నిటినీ ఈదుకుంటూ ఎక్కడికక్కడ అక్కరలేకుండాపోయిన మనుషులనూ వారి శ్రమనూ నిర్మొహమాటంగా విసర్జించుకుంటూ పురోగమించాలి.

ఇది ఆత్మహత్యలను నివారించే ఆలోచన మాత్రం కాదు. ■

3